

Sygn. akt III AUa 1448/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Stanisława Kubica
Sędziowie:	SSA Barbara Staśkiewicz SSA Grażyna Szyburska-Walczak (spr.)
Protokolant:	Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku E. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o emeryturę

na skutek apelacji E. P.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Jeleniej Górze

z dnia 21 września 2012 r. sygn. akt VII U 660/12

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 120 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 kwietnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. odmówił E. P. prawa do emerytury powołując się na przepisy art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze /Dz. U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm./, albowiem wnioskodawca nie udowodnił 15 lat okresu pracy w szczególnych warunkach a jedynie 14 lat, 1 miesiąc i 4 dni takiej pracy. Zakład nie uznał jako pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. w okresie od 2 listopada 1978 r. do 31 marca 1983r. bowiem wnioskodawca był członkiem spółdzielni.

W odwołaniu od powyższej decyzji E. P. podnosił, że okres ten winien zostać zaliczony jako praca w warunkach szczególnych – zgodnie z wystawionym świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych, potwierdzającym zatrudnienie w charakterze kierowcy ciągnika stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wnioskodawca podnosił także, że nie podpisał deklaracji członkowskiej i pozostawał w stosunku pracy.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wnosił o oddalenie odwołania, przytaczając argumenty podniesione w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji i podkreślając, że jako członek spółdzielni wnioskodawca pozbawiony był statusu pracownika.

Wyrokiem z dnia 21 września 2012 r. Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze oddalił odwołanie E. P. i nie obciążył wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej.

Sąd pierwszej instancji na podstawie dokumentów z akt rentowych wnioskodawcy oraz akt osobowych wnioskodawcy nadesłanych przez (...) w L. ustalił, że wnioskodawca, urodzony (...), na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnił ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 14 lat, 1 miesiąc i 4 dni okresów pracy w szczególnych warunkach. Wnioskodawca nie pozostaje w stosunku pracy, nie przystąpił do OFE.

W Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. zatrudniony był jako traktorzysta, przy czym od 2 listopada 1978 r. do 31 marca 1983 r. był członkiem spółdzielni, wynagradzanym według dniówek obrachunkowych.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym sąd pierwszej instancji uznał, że wnioskodawca nie spełnia warunków wymaganych dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Jako podstawę rozstrzygnięcia wskazał przepisy art. 184 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS a także § 1, 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8 poz. 43 z późn. zm.).

Sąd Okręgowy zauważył, że przepisy prawa ubezpieczeń rozróżniają zatrudnienie w charakterze pracownika i członkostwo spółdzielni jako podstawę ubezpieczenia społecznego oraz definiują pojęcie pracownika /art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych/. Podstawę wykonywania zatrudnienia w spornym okresie stanowiła, w przypadku wnioskodawcy, nie umowa o pracę a stosunek członkostwa, co wynika z uchwały potwierdzającej przyjęcie wnioskodawcy jako członka do RSP. Zasad wynagradzania wnioskodawcy nie regulowały przepisy prawa pracy, bowiem rozliczenie następowało według dniówek obrachunkowych. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ma zastosowanie do pracowników i nie może być stosowane w przypadku wnioskodawcy. Zatem czas pracy wnioskodawcy w (...) nie był okresem wykonywania pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 184 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej. Na poparcie swojego stanowiska sąd I instancji przytoczył pogląd Sądu Najwyższego zawarty w wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r. sygn. akt I UKN 142/04, w uzasadnieniu którego Sąd Najwyższy podkreślił zasadnicze różnice między pracą wykonywaną w ramach stosunku pracy a świadczoną w ramach stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył E. P. zaskarżając je w całości i zarzucając sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez przyjęcie, że wnioskodawca był członkiem spółdzielni.

Apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie emerytury.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że sąd I instancji bezkrytycznie przyjął, iż wnioskodawca pozostawał w stosunku członkostwa, mimo braku podpisu wnioskodawcy na deklaracji członkowskiej.

Strona pozwana wносиła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozpoznając sprawę Sąd Apelacyjny ustalił – odmiennie niż Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze – że wnioskodawca zatrudniony był wprawdzie w (...) w L. od 2 listopada 1978 r. do 31 marca 1983 r., ale przyjęty został w poczet członków tej spółdzielni z dniem 2 stycznia 1979 r., co wynika z wyciągu z uchwały Walnego Zgromadzenia nr 2/IV/78 z dnia 21 grudnia 1978 r. znajdującego się w zachowanych aktach osobowych. Wprawdzie w aktach tych znajduje się również niepodpisana deklaracja członkowska z adnotacją, że zarząd spółdzielni stwierdza przyjęcie E. P. w poczet członków spółdzielni uchwałą z dnia 12 lutego 1979 r., jednak wobec treści cytowanej uchwały opatrzoną pieczęcią nagłówkową (...) i imienną Przewodniczącego Zarządu, uznać należy, że E. P. został członkiem spółdzielni z dniem wskazanym w uchwale nr 2/IV/78. Słusznie natomiast przyjął Sąd Okręgowy, że bez znaczenia pozostaje eksponowana przez wnioskodawcę okoliczność, że nie podpisał on deklaracji członkowskiej. Okoliczność ta nie ma bowiem znaczenia wobec niekwestionowanej uchwały walnego zgromadzenia członków (...) oraz wynagradzania wnioskodawcy według dniówek obrachunkowych, co także wynika z zachowanej w aktach osobowych dokumentacji. Pozostałe ustalenia faktyczne sądu I instancji Sąd Apelacyjny przyjmuje za swoje, bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Prawidłowo także Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze wskazał przepisy prawa będące podstawą rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie.

E. P. domagał się przyznania emerytury będąc urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. Nie osiągnął zatem wieku emerytalnego przewidzianego w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (w dacie wniosku Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) i nie spełnił warunków do uzyskania emerytury na warunkach określonych w art. 46 ust. 1 ustawy do dnia 31 grudnia 2008 r. Uprawnienie swoje wywodzi wnioskodawca z art. 184 ust. 1 ustawy. Przepis ten uprawnia do emerytury ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy – to jest 1 stycznia 1999 r. spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 – zatem wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do OFE albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem ZUS na dochody budżetu państwa oraz – w brzmieniu przepisu obowiązującym przed 1 stycznia 2013 r. - rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Pojęcie przepisy dotychczasowe odnosi się do art. 32 cytowanej ustawy, zgodnie, z którym ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Zgodnie z § 4 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Bezspornym w sprawie pozostawało, że E. P. posiada wymagany okres zatrudnienia oraz wiek emerytalny (tj. 60 lat) spornym, czy legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

Z przyczyn szczegółowo omówionych przez Sąd Okręgowy nie można było zakwalifikować jako zatrudnienia w warunkach szczególnych pracy wnioskodawcy w (...) w L., od 2 stycznia 1979 r. bowiem ze zgromadzonej dokumentacji wynika, wbrew twierdzeniom E. P., że był on od 2 stycznia 1979 r. członkiem spółdzielni.

Sąd Apelacyjny ocenia jako prawidłowe stanowisko Sądu Okręgowego, który rozróżnił stosunek pracy i stosunek spółdzielczy w zakresie skutków dla możliwości zakwalifikowania czynności świadczonych w ramach każdego z nich jako pracy w warunkach szczególnych. W pełni podzielić należy argumentację w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r. sygn. akt III UK 92/07, że utrwalone stanowisko judykatury oparte na wykładni logiczno-językowej art. 32 ustawy emerytalnej, wykładni systemowej, historycznej i celowościowej sprowadza się do tezy, że przepisy art. 32 ustawy nie mogą być inaczej rozumiane, jak tylko w ten sposób, że prawo do emerytury w wieku obniżonym przysługuje tylko pracownikom i nie jest to niezgodne z art. 32 Konstytucji RP.

Trafnie sąd I instancji przyjął, że wnioskodawca wykonywał zatrudnienie w Spółdzielni w ramach łączącego go z nią stosunku członkostwa. Trafność tego stanowiska potwierdzają wprost dokumenty zawarte w aktach osobowych wnioskodawcy, z których wynika, że wnioskodawca przyjęty został w poczet członków spółdzielni i wynagradzany był według zasad obowiązujących członków spółdzielni (wyciągi z uchwał w sprawie ilości dniówek obrachunkowych).

W uzasadnieniu wyroku z dnia 21 października 2009 r. sygn. Akt I UK 115/09 (LEX nr 558571) Sąd Najwyższy szczegółowo omówił przepisy dekretu z dnia 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 27, poz. 135 ze zm.), który odnosił się między innymi do ubezpieczonych będących członkami rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz innych spółdzielni zrzeszonych w Centralnym Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, wykonujących pracę w tych spółdzielniach (art. 1 pkt 1), pracę tę definiował jako pracę wykonywaną w spółdzielni na innej podstawie niż stosunek pracy (art. 2 pkt 2). Przepis art. 4 dekretu stanowił, przy ustalaniu okresu pracy w spółdzielni wymaganego do uzyskania świadczeń za dzień pracy uważało się 8 godzin pracy (pkt 1), za miesiąc pracy - 20 dni pracy dla mężczyzny oraz 13 dni pracy dla kobiety (pkt 2), a za rok pracy - rok obrachunkowy, w którym mężczyzna przepracował co najmniej 240 dni pracy, a kobieta 150 dni pracy (pkt 3). Tak ustalony okres pracy członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych nie stanowił okresu zatrudnienia w rozumieniu przepisów ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), ale - z mocy art. 11 ust. 2 pkt 8 tej ustawy - okres jedynie z nim równorzędny.

Nie można więc uznać za zasadne wywodów apelacji zmierzających do wykazania, że wnioskodawca winien być traktowany jako osoba wywodząca swe uprawnienia z umowy o pracę. Status wnioskodawcy w spornym okresie został bowiem prawidłowo ustalony przez sąd I instancji. Prawidłowo także rozróżnił Sąd Okręgowy stosunek pracy od stosunku członkostwa.

Pogląd, że okres wykonywania pracy w charakterze członka spółdzielni nie może zostać zaliczony do okresów pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 32 ww. ustawy jest w orzecznictwie ugruntowany (tak obok cytowanego już orzeczenia np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2009 r., sygn. akt I UK 186/09, wyrok z dnia 25 stycznia 2005 r., sygn. akt I UK 142/04, wyrok z dnia 5 maja 1999 r., sygn. akt I PKN 677/98).

Ponieważ organ rentowy, a także sąd I instancji nie poczynili odrębnych ustaleń co do okresu od 2 listopada 1978 r. do 1 stycznia 1979 r. i nie ma sporu co do tego, że w wymienionym okresie wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę traktorzysty, pozwala to na zwiększenie o 2 miesiące jego stażu pracy w szczególnych warunkach.

Zaznaczyć tu jednak trzeba, co pominął w konstruowaniu stanu faktycznego Sąd I instancji, że organ rentowy uwzględnił jako okresy pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych wszystkie okresy, za które przedłożone zostały świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i nie były one przedmiotem sporu. Jednakże ugruntowany jest pogląd (tak np. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2008r. II UK 88/08 LEX nr 1001292), że przy ustalaniu prawa do wcześniejszej emerytury, nie jest możliwe zliczenie okresów

pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymienionych odrębnie w wykazie A i w wykazie B, stanowiących załączniki do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Tymczasem organ rentowy dokonał takiego zliczenia odnośnie okresu od 1 kwietnia 1985 r. do 12 lipca 1992 r. i od 1 listopada 1992 r. do 21 listopada 1993 r., to jest zatrudnienia wnioskodawcy w Zakładach (...) w L. przy rozładunku i załadunku wyrobów i surowców azbestowych oraz bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu (k. 40 akt emerytalnych).

Ponieważ ostatecznie Sąd Apelacyjny nie ma uzasadnionych podstaw do uwzględnienia apelacji wnioskodawcy, na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w sentencji rozstrzygając o kosztach postępowania na podstawie art. 98 kpc.

R.S.